

Spontán szöveg és felolvasott szöveg megértése

Szövegértés a beszédstílus függvényében

Számtalan felmérés, kutatás zajlott a magyar diákok szövegértési képességeinek felmérésére különböző életkorokban. Ezek mindegyike ugyanazt az eredményt hozta: a felmérésekben részt vevő gyermekek nagy részének a teljesítménye elmaradott, bizonytalan szövegértést igazolt. Az olvasott szövegek gyenge értése felveti a hallott szövegek feldolgozási sajátosságainak kérdését. Kutatásom célja 11–15 éves diákok hallás utáni szövegértési képességeinek vizsgálata, a feltételezett nehézségek okainak felderítése.

Feltevésém szerint a diákok beszédmegértését meghatározza az elhangzó szövegek stílusa, hangzási, szerkezeti jellemzői. A spontán beszéd szöveg megértésében jobb eredményt valószínűsíthetünk, mint a hallott ismeretterjesztő szöveg megértésében. Ennek oka abban keresendő, hogy a mindennapi kommunikáció a spontán szöveg megértését teszi szükségessé, míg hallás alapján feldolgozandó ismeretterjesztő szöveggel a diákok ritkán találkoznak.

A kutatást három korcsoporttal végeztem el, mindhárom csoport 30 fős, budapesti, magyar anyanyelvű, átlagos iskolában tanuló diákokból állt. Az egyik csoportban 15 éves, a másikban 13 éves, a harmadik csoportban pedig 11 éves diákok vettek részt. A kutatás módszere a kétféle szöveg (spontán beszéd, ill. elhangzó ismeretterjesztő szöveg) felvételről történő meghallgattatása, majd az egyes szövegekhez kapcsolódó feladatlap kitöltése volt. A feladatlapon a szöveg tartalmát érintő, a részletekre és az összefüggésekre vonatkozó kérdések szerepeltek. A feladatok megoldása után egy kérdőív kitöltése következett, amelyen az olvasási, számítógép-használati, televíziózási stb. szokásokra vonatkozó kérdések szerepeltek.

Az eredmények igazolták feltevésemet, mindhárom korcsoport jobban teljesített a spontán szöveg megértésében, a beszédstílusok különbsége legjobban a legfiatalabbakat érintette. Az ismeretterjesztő szöveg esetében pedig az olvasás szeretete és a szöveg feldolgozása között szoros összefüggés tapasztalható. A spontán szöveg megértésére a színházba járás gyakorol pozitív hatást. Hasonló összefüggést tapasztaltam a televíziózás esetében is. A nemek közötti különbség is szignifikáns: a spontán szövegnél a lányok, míg az ismeretterjesztő szövegnél a fiúk teljesítettek jobban.

A kutatás eredményei alapján megfontolandó, hogy az iskolai tanítás folyamán milyen módszereket alkalmazzanak a tanárok. A felolvasott szöveg feldolgozása sokkal bizonytalanabb, mint a spontán beszédé, így nagyon fontos lenne a tanórákon a felolvasás helyett az élőbeszéd sokkal nagyobb mértékű jelenléte.